

Sygnatura akt I C 1107/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

(...), dnia 22 lipca 2016 r.

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Marcin Sumiński

Protokolant: st. sekr. sąd. Mariola Kroczyńska

po rozpoznaniu w dniu 13 lipca 2016 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa J. G.

przeciwko J. K.

o zapłatę

1. uchyla nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym w dniu 18 czerwca 2014 r. przez Sąd Rejonowy dla Łodzi –Śródmieścia w Łodzi pod sygn. I Nc 641/14,
2. oddala powództwo.

Sygn. akt I C 1107/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 13 czerwca 2014 r. J. G. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego J. K. kwoty 30.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 29 stycznia 2014 r. do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania według norm przepisanych.

Jak wskazał pozwany w uzasadnieniu pozwu w dniu 28 stycznia 2004 r. pozwany wystawił weksel własny na zlecenie (...). Prawa z powyższego weksla zostały przeniesione przez P. S. na powoda poprzez indos i wręczenie weksla.

(pozew k. 2)

Dnia 18 czerwca 2014 r. wydany został nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym uwzględniający w całości żądanie pozwu.

(nakaz zapłaty k. 5)

Dnia 14 lipca 2014 r. pozwany wniósł zarzuty od powyższego nakazu zapłaty zaskarżając nakaz zapłaty w całości.

Jak wskazał pozwany w uzasadnieniu zarzutów, przedmiotowy weksel został wystawiony jako weksel gwarancyjny mający zabezpieczyć roszczenia wynikające z umowy zawartej pomiędzy nim a P. S. w styczniu 2004 r. Po rozwiązaniu powyższej umowy pozwany próbował zwrócić wydane mu kasy (będące przedmiotem umowy), jednakże kontakt z P. S. i zwrot kaset były niemożliwe. Do czasu wniesienia pozwu pozwany nie był wzywany do zwrotu kaset ani zapłaty jakichkolwiek sum z tytułu powyższej umowy. Jak wynika z uzasadnienia zarzutów od nakazu zapłaty w ocenie pozwanego indosowanie weksla oraz dochodzenie od niego kwoty 30.000 zł ma znamiona działania na granicy prawa i nie służy zwrotowi rzeczywistych należności.

(zarzuty od nakazu zapłaty k. 8-9)

Powód wskazał, iż dochodzona suma wekslowa stanowi część roszczeń z tytułu kary umownej wynikającej z zawartej pomiędzy pozwanym a P. S. umowy z dnia 28 stycznia 2014 r. naliczanej ze względu na zwłokę w zwrocie kaset będących przedmiotem powyższej umowy.

(pismo powoda k.86)

Postanowieniem z dnia 10 października 2014 r. pozwany został zwolniony od kosztów sądowych w postaci opłaty od zarzutów od nakazu zapłaty w kwocie 1.125 zł

(postanowienie k. 23)

Na rozprawie z dnia 16 grudnia 2015 r. pozwany podniósł zarzut przedawnienia dochodzonego w niniejszej sprawie roszczenia.

(protokół rozprawy k. 82)

W toku rozprawy powód poparł powództwo i podtrzymał swoje stanowisko procesowe.

(nagranie z rozprawy z dnia 13 lipca 2016 r. 00:01:20)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Dnia 28 stycznia 2014 r. J. K. zawarł z P. S. prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą (...) umowę agencyjną nr 124 F. Na podstawie powyższej umowy pozwany zobowiązał się do prowadzenia na własny rachunek i ryzyko działalności polegającej na wynajmowaniu kaset z filmami fabularnymi. Dla prowadzenia tej działalności pozwanemu udostępnione zostały przez P. S. kasety (pkt 3 umowy). Umowa powyższa została zawarta na okres 6 miesięcy od dnia podpisania – traktując miesiąc zgodnie z określeniem w p. 12) (pkt 16 umowy). W myśl zaś pkt 12 umowy za pierwszy miesiąc trwania umowy przyjmuje się okres 30 dni od dnia podpisania umowy, za kolejny miesiąc trwania umowy przyjmuje się okres 30 dni od dnia zakończenia poprzedniego. W pkt 17 powyższej umowy zastrzeżono, iż jeżeli umowa nie zostanie przedłużona J. K. zobowiązany jest do zwrotu powierzonych mu kaset w terminie trzech dni od daty „wygaśnięcia” umowy. W przypadku zwłoki w wypełnieniu powyższego zobowiązania zastrzeżono karę umowną od J. K. na rzecz P. S. w wysokości 15 zł za każdy dzień zwłoki w zwrocie kasety – za każdą kasetę, płatną (karę) w terminie do dnia następnego po zaistnieniu zwłoki.

(umowa k. 28)

Na zabezpieczenie roszczeń P. S. wynikających z powyższej umowy pozwany wystawił weksel in blanco z dnia 28 stycznia 2014 r. Strony podpisały także deklarację wekslową, zgodnie z którą weksel mógł być wypełniony przez remitenta wyłącznie w przypadku powstania zadłużenia i tylko do kwoty tego zadłużenia. Deklaracja wekslowa nie zawierała postanowień co do terminu uzupełnienia weksla ani daty płatności sumy wekslowej.

(weksel k. 3, deklaracja wekslowa k.90)

Powyższy weksel został wypełniony przez P. S. na kwotę 30.000 zł. Jako termin płatności weksla wskazano datę 28 stycznia 2014 r. Tak uzupełniony weksel został indosowany na rzecz J. G. dnia 20 stycznia 2014 r.

(weksel k.3-4)

J. K. od 1990 roku nie prowadził we własnym imieniu działalności gospodarczej. Nie rozpoczął prowadzenia działalności także po zawarciu umowy z dnia 28 stycznia 2014 r.

(okoliczność bezsporna: zarzuty od nakazu zapłaty k. 8, pismo procesowe powoda k. 88)

P. S. od 21 lat prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...).

(okoliczność bezsporna: pismo powoda k.26)

W ramach wykonania umowy agencyjnej z dnia 28 stycznia 2014 r. P. S. udostępnił J. K. 102 kasety (...).

(okoliczność bezsporna: zarzuty od nakazu zapłaty k. 8, pismo procesowe powoda k. 85)

Zawarta między P. S. a J. K. umowa wygasła, zgodnie z pkt 12 i 16 umowy, po 6 miesiącach od dnia jej podpisania, tj. 27 lipca 2004 r. Umowa nie była przedłużana. Obowiązek zwrotu kaset powstał zatem 31 lipca 2004 r.

(umowa k.28v, okoliczność bezsporna: pismo procesowe powoda k. 86)

Powyższe kasety nie zostały zwrócone P. S. po wygaśnięciu zawartej umowy.

Powód prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...). W zakres prowadzonej działalności gospodarczej wchodzi m.in. factoring

(okoliczność bezsporna)

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie wskazanych dowodów z dokumentów. Dowody te nie budzą żadnych zastrzeżeń ani wątpliwości co do ich wiarygodności, nie były też kwestionowane przez strony.

Sąd odmówił wiary twierdzeniom pozwanego, iż dokonał on zwrotu przedmiotowych kaset w 2004 r. Powyższa teza stoi bowiem w sprzeczności ze wskazanymi przez pozwanego w zarzutach od nakazu zapłaty okolicznościami, ponadto zaś, pozwany nie przedstawił żadnego dowodu spełnienia świadczenia, pomimo iż gotowość do przedstawienia takiego dowodu deklarował na rozprawie. Teza pozwanego o zwrocie kaset została zatem przez Sąd uznana za nieudowodnioną.

W pozostałym zakresie stan faktyczny nie był pomiędzy stornami sporny, istota zaś przedmiotowej sprawy sprowadza się do rozważenia zarzutów pozwanego dotyczących zasadności dochodzonych roszczeń, zwłaszcza w kontekście zgłoszonego przez J. K. zarzutu przedawnienia.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlega oddaleniu.

W pierwszej kolejności rozważyć należy okoliczności związane z łączącą pozwanego z P. S. umową agencyjną z dnia 28 stycznia 2004 r. Stosunek prawny powstały pomiędzy na mocy tej umowy stanowi bowiem stosunek podstawowy dla przedmiotowego zobowiązania wekslowego. Dlatego, przed przejściem do rozważań dotyczących weksla, na którym powód opiera swoje żądanie, konieczne jest poczynienie kilku uwag na temat łączącej wyżej wymienionych umowy.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że powyższa umowa nie była umową agencyjną w rozumieniu art. 758 i nast. k.c., gdyż, zgodnie z art. 758 § 1 k.c., obie strony umowy agencyjnej muszą być przedsiębiorcami. J. K. nie był natomiast w momencie zawierania umowy przedsiębiorcą w rozumieniu art. 43¹ k.c. Przedsiębiorcą zawierającym umowę w ramach swojej działalności gospodarczej był natomiast niewątpliwie P. S.. Była to zatem de facto specyficzna umowa nienazwana o kooperację gospodarczą zawarta przez przedsiębiorcę z pozwanym, który w chwili jej podpisania nie zajmował się jeszcze zawodowo prowadzeniem wypożyczalni kaset (...). Był osobą nieposiadającą żadnego doświadczenia ani wiedzy o sposobie prowadzenia tego typu działalności. Do przedawnienia roszczeń z powyższej umowy jako do umowy nienazwanej, wobec braku przepisów szczególnych, zastosowanie znajdują zatem przepisy ogólne kodeksu cywilnego. Zgodnie z art. 118 k.c. termin przedawnienia roszczeń P. S. wynikających z umowy z dnia 28 stycznia 2004 r. wynosił 3 lata, gdyż były to roszczenia związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Do zastosowania trzyletniego terminu przedawnienia przewidzianego w art. 118 nie jest bowiem wymagane, aby

obie strony stosunku prawnego, z którego wywodzi się roszczenie majątkowe, prowadziły działalność gospodarczą; wystarczy, że działalność gospodarczą prowadzi strona dochodząca roszczenia wiążącego się z tą działalnością (por. wyrok SN z 2 kwietnia 2008 r., III CSK 302/2007, L..pl nr (...)).

W myśl art. 120 § 1 zd. 1 k.c. bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Zgodnie z zawartą pomiędzy P. S. a pozwanym umową pozwany zobowiązany był do zwrotu kaset w terminie 3 dni od daty rozwiązania umowy. Umowa wygasła dnia 27 lipca 2004 r. (zgodnie z rozumieniem miesiąca w myśl pkt 12 umowy), zatem roszczenie P. S. o zwrot przedmiotowych kaset stało się wymagalne po upływie 3 dni, dnia 31 lipca 2004 r. (zgodnie z art. 111 § 2 k.c.). Od powyższego dnia P. S. był także uprawniony do naliczania kary umownej z tytułu zwłoki w zwrocie kaset zgodnie z pkt 17 umowy.

W piśmiennictwie przyjmuje, że przy braku ustawowego uregulowania tej kwestii, roszczenie o zapłatę kary umownej przedawnia się w takim samym terminie, jak roszczenia odszkodowawcze wynikające z danego stosunku, uzasadnia się to akcesoryjnym charakterem kary umownej. Natomiast bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się albo w określonym przez strony dniu wymagalności, albo w dniu, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby wierzyciel dokonał wezwania w najwcześniejszym możliwym terminie (por. Agnieszka Rzetecka-Gil, Komentarz do art.483 Kodeksu cywilnego, LEX/el. 2011).

Dla poparcia powyższej argumentacji należy także przytoczyć wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 18 listopada 1997 r. (II CKN 465/97) odnoszący się co prawda do innego rodzaju umowy, jednakże znajdujący analogiczne zastosowanie w niniejszej sprawie. Zgodnie z powyższym orzeczeniem zastrzeżona w umowie o dzieło kara umowna (art. 483 par. 1 KC) przedawnia się wraz z przedawnieniem zobowiązania głównego (art. 646 KC).

W świetle powyższej argumentacji przyjmując należy, iż 3 letni bieg terminu przedawnienia roszczeń odszkodowawczych oraz roszczenia o zapłatę kary umownej wynikających z umowy z dnia 28 stycznia 2004 r. rozpoczął bieg dnia 31 lipca 2004 r., upłynął zaś dnia 31 lipca 2007 r.

Na marginesie należy zaznaczyć, iż argumentacja przedstawiona przez powoda w piśmie z dnia 11 lutego 2016 r. (k. 87) dotycząca biegu terminu przedawnienia jest zupełnie chybiona. Powód podniósł bowiem, iż wskutek niezwrócenia kaset pozwany i P. S. zawarli w sposób dorozumiany umowę najmu powyższych kaset za wynagrodzeniem równym określonej w pkt 17 umowy z dnia 28 stycznia 2014 r. karze umownej, która to umowa najmu trwa do dziś.

Nie sposób zgodzić się z powyższą argumentacją. Zawierając umowę z dnia 28 stycznia 2014 r. powód wyraził bowiem zgodę jedynie na naliczanie kary umownej w przypadku nieterminowego zwrotu kaset. Pomiedzy stronami, wskutek niezwrócenia kaset, nie została jednak zawarta żadna dodatkowa umowa. Po stronie P. S. powstało jedynie roszczenie o zapłatę kary umownej, które, wobec bierności wierzyciela, uległo przedawnieniu w dniu 31 lipca 2007 r.

Kolejnym elementem, jaki należało rozważyć w niniejszej sprawie po scharakteryzowaniu stosunku podstawowego wobec dochodzonego zobowiązania wekslowego, była zgodność wypełnienia weksla z deklaracją wekslową. Zgodnie bowiem z przyjętym w orzecznictwie poglądem, sądy w sprawach o roszczenia dochodzone na podstawie weksla wystawionego in blanco powinny badać zgodność jego wypełnienia z upoważnieniem do uzupełnienia. Ze względu na potrzebę ochrony dłużnika przed bezterminowym związaniem i wyjątkowo wysokie ryzyko, jakie weksel in blanco stwarza dla dłużnika, szczególnie wnikliwym przedmiotem tego badania powinny być czasowe ograniczenia możliwości uzupełnienia weksla in blanco odniesione do okoliczności dotyczących tego roszczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2006 r. II CSK 75/06). Na konieczność szczególnie wnikliwej analizy powyższej kwestii w niniejszym postępowaniu wpłynęły także twierdzenia pozwanego, który w całości kwestionował zasadność dochodzonego roszczenia, podniósł zarzut przedawnienia oraz zarzucał działanie „podstępne” i sprzeczne z prawem. Pomimo braku wyraźnego wskazania podstawy prawnej zgłaszanych zarzutów, Sąd odebrał jednoznacznie twierdzenie pozwanego, jako twierdzenia, iż dochodzone przez powoda roszczenie nie znajduje pokrycia w woli stron umowy z dnia 28 stycznia 2004 r., w szczególności zaś w woli pozwanego, **który zawierając umowę przed dziesięciu laty i zabezpieczając jej spełnienie wekslem gwarancyjnym, nie przewidywał możliwości powstania na jej mocy tak długoterminowych zobowiązań.** W związku z powyższym zarzuty pozwanego należało potraktować jako zarzuty

przeciwko treści weksła zgłoszone na podstawie art. 10 prawa wekslowego. Powyższy przepis upoważnia bowiem wystawcę weksła in blanco do podnoszenia zarzutów dotyczących niezgodności treści weksła z podpisaną przez strony deklaracją wekslową. Za powyższym przemawia także fakt, iż przedmiotem niniejszego procesu jest zobowiązanie wekslowe, którego termin przedawnienia biegnie od dnia płatności weksła. Zarzut przedawnienia zobowiązania wekslowego należy zatem rozumieć w niniejszej sprawie także jako zarzut błędnego uzupełnienia weksła poprzez wskazanie nieprawidłowego terminu płatności. Biorąc po uwagę fakt, iż wskazany w wekslu termin płatności określony był na dzień 28 stycznia 2014 r. (a więc ok. 5 miesięcy przed wniesieniem pozwu), inne rozumienie zgłoszonego zarzutu nie byłoby racjonalne.

Dokonując analizy deklaracji wekslowej Sąd uznał, iż zarzut pozwanego jest słuszny, zaś będący przedmiotem niniejszego postępowania weksel w istocie niezgodny jest z deklaracją wekslową.

Zauważyć należy bowiem, że podpisane przez strony porozumienie wekslowe nie zawierało postanowień dotyczących dopuszczalnego terminu uzupełnienia weksła oraz dopuszczalnego terminu jego płatności. Zgodnie jednak z utrwaloną linią orzecniczą sytuacja taka nie oznacza, iż remitent jest uprawniony do zupełnie dowolnego uzupełnienia weksła we wskazanym powyżej zakresie.

Jak wskazał Sąd Najwyższy, porozumienie stron w zakresie obejmującym upoważnienie [do uzupełnienia weksła] podlega wykładni na zasadach ogólnych (art. 65 k.c.). Podzielić należy pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 listopada 2004 r., V CK 228/04 (OSP 2005, z. 11, poz. 130), że wykładnia tego porozumienia w przypadku weksli in blanco wręczanych dla zabezpieczenia określonego roszczenia prowadzi zazwyczaj, ze względu na ścisłą więź istniejącą pomiędzy zobowiązaniem wekslowym, a zobowiązaniem, z którego wynika podlegające zabezpieczeniu roszczenie, do wniosku, **że treścią upoważnienia objęte jest jedynie uzupełnienie weksła przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu. Także więc w przypadku użycia przez strony zwrotu upoważniającego wypełniającego do opatrzenia weksła datą płatności według swego uznania rozumieć przez to należy dowolną datę, w okresie od dnia wymagalności do dnia upływu terminu przedawnienia roszczenia zabezpieczonego wekslem** (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2005 r. IV CK 236/05).

Z kolei w wyroku z dnia 19 listopada 2004 r. (V CK 228/04) Sąd Najwyższy wskazał, iż wykładnia porozumienia wekslowego nakazuje zazwyczaj przyjąć, że upoważnienie do uzupełnienia weksła in blanco obejmuje wstawienie jako terminu płatności weksła daty wymagalności roszczenia podlegającego zabezpieczeniu. Także tutaj w razie użycia przez strony zwrotu mówiącego, że wręczony weksel in blanco może być opatrzony dowolną datą płatności, będzie zwykle chodziło jedynie o dowolną datę w okresie od dnia wymagalności do dnia upływu terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu.

Także w cytowanym już wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2006 r. (II CSK 75/06) wskazano, iż wykładnia postanowień deklaracji wekslowej towarzyszącej wystawieniu weksła in blanco wręczanego dla zabezpieczenia określonego roszczenia, prowadzi zazwyczaj do wniosku (zob. wyrok SN z dnia 26 stycznia 2001 r., II CKN 25/00, niepubl.), że treścią upoważnienia jest objęte jedynie uzupełnienie weksła przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu. Użycie w deklaracji wekslowej zwrotu przewidującego możliwość wypełnienia weksła w każdym czasie oznacza dowolną chwilę, ale tylko przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu. Także użycie w deklaracji wekslowej zwrotu o możliwości opatrzenia weksła in blanco datą płatności według uznania wierzyciela może być rozumiane jako dowolna data, ale mieszcząca się w okresie od dnia wymagalności zabezpieczonego wekslem roszczenia do dnia upływu terminu jego przedawnienia. Taka wykładnia odpowiada najbardziej sensownej dla wręczających weksel in blanco interpretacji zwrotów mówiących o możliwości wypełnienia go w każdym czasie i opatrzenia datą płatności według swego uznania. Odmienne stanowisko musiałoby bowiem prowadzić do trudnego do zaakceptowania poglądu, że zamiarem ustawodawcy była dodatkowa ochrona roszczeń przedawnionych, skoro istotą

instytucji przedawnienia jest właśnie pozbawienie ochrony podmiotów, których roszczenia uległy przedawnieniu. Przepis art. 10 pr. wekslowego zapewnia bowiem nabywcy weksla in blanco ochronę nieco słabszą niż wynikająca z ogólnych zasad Prawa wekslowego, a zróżnicowanie to jest w pełni usprawiedliwione funkcją weksla gwarancyjnego, która osłabia abstrakcyjny charakter zobowiązania wekslowego.

Powyższa linia orzecznicza występuje też w orzecznictwie sądów apelacyjnych. W wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2013 r. I ACa 1364/12 wskazano, iż treścią upoważnienia zawartego w deklaracji wekslowej towarzyszącej wystawieniu weksla in blanco, wręczanego dla zabezpieczenia określonego roszczenia, jest objęte uzupełnienie weksla przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu. Odnosi się to również do przypadków użycia w deklaracji wekslowej zwrotu przewidującego możliwość wypełnienia weksla w każdym czasie oraz opatrzenia go datą płatności według uznania wierzyciela.

Podobne zapatrywanie wyrażono w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 31 października 2013 r. I ACa 445/13, w którym podniesiono, iż osoba, która złożyła podpis na wekslu in blanco, może - na podstawie art. 10 prawa wekslowego - powoływać się na niezgodność uzupełnienia blankietu z otrzymanym upoważnieniem, polegającą na dokonaniu uzupełnienia już po przedawnieniu się zabezpieczonego roszczenia lub na wstawieniu, jako terminu płatności weksla, daty późniejszej od uzgodnionej. Jak wspomniano powyżej kwestia przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego w odniesieniu do weksli in blanco, łączona jest w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego z upoważnieniem do wypełnienia weksla. Odmienne stanowisko prowadziłoby do nieusprawiedliwionej dodatkowej ochrony roszczeń przedawnionych i praktycznie nieograniczonej w czasie odpowiedzialności poręczyciela wekslowego.

Analogiczne stanowisko prezentowane jest także w literaturze przedmiotu, na co wskazał J. J. w Komentarzu do ustawy - Prawo wekslowe, [w:] Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz, wyd. III, komentarz do art. 10. W glosie do wyroku Sądu Najwyższego - Izby Cywilnej z dnia 19 listopada 2004 r., V CK 228/04, OSP 2005, Nr 11, poz. 130 P. M. wskazał, że w przypadku porozumienia przewidującego możliwość dowolnego oznaczenia terminu płatności można odwołać się do mechanizmu konwersji, modyfikując skutki porozumienia w taki sposób, iż posiadacz weksla będzie uprawniony do oznaczenia terminu płatności przypadającego na datę przed przedawnieniem roszczenia podstawowego. Komentatorzy wskazują także, że nieskuteczna jest klauzula upoważniająca remitenta do dowolnego oznaczenia terminu płatności weksla (P. Machnikowski, Weksel własny in blanco, Warszawa 2002, s. 113; A. Szpunar, M. Kaliński, Komentarz do prawa wekslowego i czekowego, Warszawa 2003., s. 92). Upoważnienie takie czyniłoby remitenta dysponentem w zakresie rozpoczęcia biegu przedawnienia i podważałoby znaczenie przedawnienia. Według P. M. obejście dotyczyłoby przedawnienia roszczenia wekslowego (Weksel..., s. 113-114), z kolei A. S. i M. K. wskazują tu - jak się wydaje - na obejście przedawnienia roszczenia podstawowego (Komentarz..., s. 92). Autorzy ci postulują, aby przyjąć, że wierzyciel powinien uzupełnić weksel datą płatności odpowiadającą terminowi wymagalności roszczenia podstawowego (P. Machnikowski, Weksel..., s. 114; A. Szpunar, M. Kaliński, Komentarz..., s. 92).

Na koniec powyższych rozważań prawnych dotyczących wykładni porozumienia wekslowego przytoczyć należy również niekwestionowaną tezę, wyrażoną między innymi w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2010 r. (I CSK 181/10), iż art. 10 ustawy z 1936 r. – Prawo wekslowe nie wymaga szczególnej formy porozumienia wekslowego, a zatem może ono być osiągnięte także w sposób dorozumiany, zaś jego wykładnia odbywa się na ogólnych zasadach art. 65 k.c.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że porozumienie wekslowe, jakie pozwany zawarł z P. S., nie zawierało wskazań dotyczących daty uzupełnienia oraz daty płatności weksla. Należy zatem przyjąć, iż w sposób dorozumiany określenie powyższych elementów pozostawione zostało uznaniu remitenta. Jednakże,

zgodnie z regułami art. 65 § 1 k.c., takie dorozumiane oświadczenie woli należy tłumaczyć tak, jak tego ze względu na okoliczności, w których zostało złożone, wymagają zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje. W powyższej sprawie nie sposób uznać, iż strony, zawierając porozumienie wekslowe, w sposób dorozumiany miały na myśli zupełnie atypowe postanowienie upoważniające remitenta do wskazania dowolnego terminu płatności oraz upoważniające go do uzupełnienia weksla w każdym czasie. Wskutek takiego postanowienia zobowiązanie z powyższej umowy, podlegające 3-letniemu terminowi przedawnienia, stałoby się de facto zobowiązaniem bezterminowym, niepodlegającym przedawnieniu. Remitent byłby bowiem upoważniony do uzupełnienia go w każdym czasie, w tym po przedawnieniu roszczenia ze stosunku podstawowego, a także wpisania dowolnej daty płatności. Byłby on wówczas jedynym dysponentem terminu przedawnienia roszczenia.

W ocenie Sądu taka sytuacja nie miała miejsca w niniejszej sprawie. Przedmiotowy weksel był wekslem gwarancyjnym, mającym zabezpieczać roszczenia z zawartej między stronami umowy. **Brak jest jakichkolwiek okoliczności, które uzasadniałyby przyjęcie, iż pozwany, niebędący profesjonalistą, chciał wyposażyć remitenta w dodatkowe uprawnienia, działające na jego niekorzyść. Świadczy o tym również postawa procesowa pozwanego, który był zdziwiony, iż wierzyciel wekslowy dochodzi swojego roszczenia po niemal dziesięciu latach.** Należy zatem uznać, że w niniejszej sprawie strony zawarły typowe porozumienie wekslowe uprawniające remitenta do uzupełnienia weksla w dowolnej dacie oraz opatrzenia go dowolną datą płatności, jednakże w okresie od dnia wymagalności do dnia upływu terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu. Przeciwko przyjęciu tej typowej, przyjętej w orzecznictwie Sądu Najwyższego, wykładni porozumienia wekslowego nie przemawiają w przedmiotowej sprawie żadne okoliczności.

Nie budzi zatem wątpliwość, iż weksel będący przedmiotem niniejszego postępowania wypełniony został niezgodnie z deklaracją wekslową, gdyż wskazano w nim jako datę płatności dzień 28 stycznia 2014 r., podczas gdy najpóźniejszą możliwą datą była data 31 lipca 2007 r.

W niniejszej sprawie nie udowodniono natomiast, kiedy uzupełniony został weksel in blanco. Wobec powyższego Sąd przyjął, iż do uzupełnienia weksla doszło zgodnie z deklaracją wekslową, tj. przed dniem 31 lipca 2007 r.

W związku z powyższym przyjęć należy, iż w przedmiotowy weksel został wypełniony niezgodnie z deklaracją wekslową w zakresie terminu płatności weksla.

Zaznaczyć także należy, że przedmiotowy weksel został wypełniony niezgodnie z porozumieniem na niekorzyść dłużnika (co jest warunkiem skuteczności takiego zarzutu względem weksla – por. T. Komosa, Komentarz do ustawy - Prawo wekslowe, [w:] Prawo wekslowe i prawo czekowe. Komentarz, komentarz do art. 10). Choć bowiem na ogół późniejszy termin płatności jest okolicznością korzystną dla dłużnika, to nie dzieje się tak, gdy wydłużony termin płatności prowadzi do ominięcia przepisów o przedawnieniu roszczeń. W niniejszej sprawie określony w wekslu termin płatności spowodował bowiem ponad trzykrotne wydłużenie terminu przedawnienia roszczenia, a w konsekwencji umożliwił dochodzenie w procesie roszczenia wekslowego zabezpieczającego roszczenie ze stosunku podstawowego, które przedawniło się przed siedmiu laty. W istocie termin ten rozszerzał zatem odpowiedzialności dłużnika i był dla niego okolicznością wysoce niekorzystną.

Trzecim zagadnieniem wymagającym rozważenia w niniejszej sprawie jest możliwość uwzględnienia przez Sąd w niniejszym procesie zarzutu niezgodności treści weksla z porozumieniem wekslowym. Powodem jest bowiem nie remitent, lecz nabywca weksla. Zgodnie zaś z art. 10 prawa wekslowego jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa.

Powód nabył weksel przez indos dnia 20 stycznia 2014 r., tj. 8 dni przed wpisaniem w wekslu terminem płatności weksla. Powód jako indosatariusz i przedsiębiorca trudniący się factoringiem, tj. skupowaniem wierzytelności w celu inkasa i windykacji nie dochował należytej staranności o tyle, że nabywając weksle gwarancyjne w ogóle nie zwrócił się do indosanta o wyjaśnienie

treści stosunku podstawowego, sposobu wyliczenia sum wekslowych i wskazania dat płatności, a nawet nie zażądał wręczenia mu egzemplarza deklaracji wekslowej. Nie można pominąć faktu, że deklaracja wekslowa nie została załączona do pozwu, którego odpis wraz z odpisem nakazu zapłaty doręczono pozwanemu z pouczeniem o prawie wniesienia zarzutów. Jak wskazał sam powód w piśmie procesowym z dnia 3 listopada 2014 r. (k. 26) zwrócił się on do indosanta o przedstawienie deklaracji wekslowej oraz umowy agencyjnej dopiero po otrzymaniu odpisu zarzutów od nakazu zapłaty. Zakupując weksel, poprzestał jedynie na upewnieniu się u zbywcy, iż dłużnik wekslowy nigdy nie żądał zwrotu weksla. Pomimo zawodowego charakteru wykonywanej działalności powód nie zainteresował się rażąco rozbieżnością pomiędzy datą wystawienia weksla a datą płatności, która powinna była skłonić go co najmniej do zapoznania się z treścią deklaracji wekslowej – wskazywała bowiem jednoznacznie na wątpliwy charakter zobowiązania wekslowego.

Sąd uznał, że powód nabywając weksel w drodze indosu i wytaczając powództwo miał w sposób oczywisty możliwość zweryfikowania charakteru umowy będącej źródłem stosunku podstawowego, jak również weryfikacji zgodności weksla z deklaracją wekslową. Świadczy o tym fakt, iż z powyższymi dokumentami zapoznał się on niezwłocznie po otrzymaniu zarzutów od nakazu zapłaty. Ponieważ zaniechał tej weryfikacji uprzednio, choć miał możliwość jej przeprowadzenia, doprowadził w istocie (a przynajmniej usiłował) do ograniczenia zakresu zarzutów osobistych pozwanego, wiedział bowiem o tym, że nabycie wypełnionego weksla może wykluczyć zgłoszenie tych zarzutów, zwłaszcza wobec niewyjaśnienia w pozwie treści stosunku podstawowego i odległej od daty wystawienia weksla daty płatności.

Rażące niedbalstwo nabywcy weksla zachodzi wówczas, gdy nabywca przy dołożeniu elementarnej staranności mógł się dowiedzieć, że weksel został wypełniony niezgodnie z zawartym porozumieniem (por. Szpunar Adam, Komentarz do ustawy - Prawo wekslowe, [w:] Komentarz do prawa wekslowego i czekowego, komentarz do art. 10.) W omawianej sprawie po stronie powoda nie zaistniała żadna przeszkoda w zapoznaniu się z treścią dokumentów, z których wynikała suma wekslowa i pozostałe elementy weksla. Wobec wątpliwej daty płatności weksla (której dopuszczalność wymagałaby atypowej deklaracji dopuszczającej niczym nieskrepowane, arbitralne uprawnienie remitenta do wskazania terminu płatności niezależnie od terminu przedawnienia zobowiązania podstawowego) zapoznanie się z dokumentami, z których wynikała wierzytelność, stanowiło niewątpliwie obowiązek nabywcy, który zaniechał tego obowiązku pomimo dostępności w/w dokumentów.

Takie postępowanie powoda zdecydowanie uznać należy co najmniej za niezachowanie należytej staranności podczas nabycia weksla, co przesądza, w myśl art. 10 prawa wekslowego, o dopuszczalności uwzględnienia niezgodności treści weksla z deklaracją wekslową.

Rekapitulując powyższe rozważania, w niniejszej sprawie dopuszczalne było uwzględnienie przez Sąd niezgodności weksla z porozumieniem wekslowym. Sąd uznał także, iż niezgodność powyższa polegała na wpisaniu innej daty płatności weksla niż wynikająca z zawartego pomiędzy stronami porozumienia wekslowego.

Ostatnią kwestią wymagającą uwagi jest wpływ stwierdzonej niezgodności na roszczenie będące przedmiotem niniejszego postępowania. Wskazać należy, iż skutek niezgodności weksla z porozumieniem wekslowym nie budzi wątpliwości i jest jednolicie oceniany w doktrynie oraz orzecznictwie. Skutkiem tym jest fakt, iż odpowiedzialność dłużnika istnieje w takich granicach, w jakich odpowiadałaby w razie prawidłowego wypełnienia weksla (S. Wróblewski: Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz, Kraków 1936, s. 81). Skutecznie podniesiony zarzut wypełnienia weksla in blanco niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie powoduje zatem nieważności weksla, jak też nie uchyla w każdym przypadku w całości zobowiązania wekslowego wystawcy, lecz je jedynie ogranicza bądź modyfikuje. Dłużnik będzie odpowiadał, ale wyłącznie w takich granicach, jakie odpowiadają jego woli (A. D., Polskie..., s. 146-147; M. H., Obieg..., s. 35-36; T. K., W. O., Prawo..., s. 4; S. R., Weksel..., s. 204-205; I. R., Prawo..., s. 202-203; orzeczenia SN: z dnia 25

października 1927 r., Rw. 1677/26, (...) 1928, poz. 35; z dnia 12 listopada 1931 r., Rw. 2354/31, OSP 1932, poz. 150; z dnia 26 stycznia 2001 r., I CKN 25/00, OSN 2001, nr 7-8, poz. 117 oraz z dnia 22 czerwca 2006 r., V CSK 70/06, OSN 2007, nr 4, poz. 59).

W powyższej sprawie pozwany jest zatem odpowiedzialny za zobowiązanie wekslowe, ale tylko w takim zakresie, w jakim byłby odpowiedzialny, gdyby weksel wypełniony został zgodnie z porozumieniem wekslowym, tj. gdyby data płatności oznaczona była na dzień 31 lipca 2007 r.

W tym miejscu zauważyć należy, iż zgodnie z art. 70 w zw. z art. 103 roszczenia wekslowe przeciw wystawcy weksła własnego ulegają przedawnieniu z upływem lat trzech, licząc od dnia płatności weksłu.

Gdyby zatem weksel będący podstawą powództwa został wypełniony prawidłowo, pozwanemu przysługiwałby zarzut przedawnienia roszczenia wekslowego, którego termin upłynął dnia 31 lipca 2010 r. Pozwany zgłosił zarzut przedawnienia powyższego roszczenia, a zatem uznać należy, iż wobec stwierdzenia niezgodności weksła z deklaracją wekslową, zarzut ten jest skuteczny, bowiem rzeczywista treść istniejącego pomiędzy stronami zobowiązania wekslowego jako najpóźniejszy dopuszczalny termin płatności wskazywała 31 lipca 2007 r. i od tego dnia rozpoczął swój bieg trzyletni termin przedawnienia dochodzonego przez powoda roszczenia.

Mając na uwadze powyższe Sąd na podstawie art. 496 k.p.c. uchylił nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym i oddalił powództwo J. G. przeciwko J. K..